Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

ТОРАЙҒЫРОВ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ХАБАРШЫСЫ

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СЕРИЯСЫ
1997 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

ВЕСТНИК ТОРАЙҒЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СЕРИЯ
ИЗДАЕТСЯ С 1997 ГОДА

ISSN 2710-2661

№ 4 (2021)

ПАВЛОДАР

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPY00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

<https://doi.org/10.48081/BFRH7055>

Бас редакторы – главный редактор

Бурдина Е. И.

д.п.н., профессор

Заместитель главного редактора

Абыкенова Д. Б., *PhD доктор*

Ответственный секретарь

Нургалиева М. Е., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Пфейфер Н. Э.,

д.п.н., профессор

Жуматаева Е.,

д.п.н., профессор

Абибулаева А. Б.

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Россия)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Белоруссия)

Мирза Н. В.,

д.п.н., профессор

Донцов А. С.,

доктор PhD

Шокубаева З. Ж.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

FTAMP 16.21.33

<https://doi.org/10.48081/TJRM7078>***Н. Қ. Амангалиева¹, С. Ж. Өмірбек², А. О. Карипжанова³**^{1,2}Қазақ Ұлттық қыздар педагогикалық университеті,

Қазақстан Республикасы, Алматы қ.;

³Торайғыров университеті,

Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.

**ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ САБАҚТАН
ТЫС ІС-ШАРАЛАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫ
ЖАН-ЖАҚТЫ ДАМУ**

Инклюзивті оқыту-ерекше қажеттіліктері бар балалардың жалпы білім беретін мектептеріндегі оқу процесін сипаттау кезінде қолданылады. Инклюзивті оқытудың негізінде балаларды қандай да бір кемсітуден бас тарту, барлық адамдарға тең қарым-қатынасты қамтамасыз ету, сондай-ақ оқуда ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін арнайы жағдайлар жасау идеологиясы жатыр. Бұл бағыт балалардың жақсы өмір сүруіне, оқудағы жетістіктеріне ықпал етеді.

Инклюзивті білім беру – ерекше білімді қажет ететін оқушылар үшін білім алу жүйесіндегі мүмкіндіктер. Дегенмен, тек қана оқу қызметін ұйымдастыру баланы жан-жақты дамытуға кепіл бола алмайды. Сондықтан, сыныптан тыс іс-шаралар мектеп үшін білім беру мазмұнының ажырамас бөлігіне айналуы тиіс.

Аталмыш мақалада ерекше білімді қажет ететін оқушылардың әртүрлі даму салаларына сыныптан тыс іс-шаралар арқылы әсер ету мазмұны, оқушылардың қоғамдағы өмірге қажетті әлеуметтік тәжірибеге қол жеткізуі және қоғам қабылдаған құндылықтар жүйесін қалыптастыру, әр инклюзивті оқушыны дамыту және әлеуметтендіру, бос уақытында оқушылардың әлеуметтік, зияткерлік қызығушылықтарын белсенділендіруді қамтамасыз ететін тәрбиелеу ортасын құру жолдарын ұсыну қарастырылды.

Жұмыс барысында сыныптан тыс іс-шаралардың бағыттылығы қарастырылып, жеке-жеке талданды.

Кілтті сөздер: инклюзия, ерекше оқушы, ерекше білім қажеттіліктері, сыныптан тыс іс-шаралар, жалпы мәдениет, мәдени бағыт, рухани-адамгершілік тәрбие, қоғамға кірігу тәжірибесі, спорттық-сауықтыру шаралары, әлеуметтену.

Кіріспе

Балалардың жеке қажеттіліктері мен ерекшеліктеріне сәйкес қоршаған ортаның, отбасының қатысуымен білім беру процесіне толық қосуды көздейтін инклюзивті білім беру – қазіргі уақытта бүкіл әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе. Бұл жаһандық мәселеге байланысты инклюзивті білім берудің барлық балаларды, оның ішінде мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беру процесіне толық енгізуге және әлеуметтік бейімдеуге, жынысына, шығу тегіне, дініне, жағдайына қарамастан балаларды ажырататын кедергілерді жоюға бағытталған мемлекеттік саясат, ата-аналарды белсенділікке шақыру, баланың түзету-педагогикалық және әлеуметтік қажеттіліктерін арнайы қолдау, яғни жалпы білім беру сапасын сақтай отырып тиімді оқыту екендігі туралы барлық әлемге тән ортақ тұжырым, ортақ қағида бар.

Аталмыш мақалада да мүмкіндігі шектеулі балалардың сабақтан тыс кездегі шараларға қатысуы арқылы әлеуметтенуі мәселелері туралы өзекті мәселе қозғалады.

Зерттеудің нысаны: инклюзивті білім беру жүйесіндегі балаларды жан-жақты дамытудағы сабақтан тыс іс-шаралар

Зерттеудің пәні: инклюзивті білім беру жүйесіндегі балаларды жан – жақты дамытудағы сабақтан тыс іс-шаралар орны.

Мақсаты: оқушылардың қоғамдағы өмірге қажетті әлеуметтік тәжірибеге қол жеткізуі және қоғам қабылдаған құндылықтар жүйесін қалыптастыру, әр инклюзивті оқушыны дамыту және әлеуметтендіру, бос уақытында оқушылардың әлеуметтік, зияткерлік қызығушылықтарын белсенділендіруді қамтамасыз ететін тәрбиелеу ортасын құру жолдарын ұсыну.

Міндеттері:

- сабақтан тыс іс-әрекет бағыттарын мазмұнды толықтыру;
- білім беру сыныптары мен деңгейлері бойынша сабақтан тыс қызмет сипатын анықтау;
- сабақтан тыс жұмыстарды ұйымдастыруға қойылатын талаптардың оқушы әлеуетін арттырудағы рөлін дәйектеу.

Зерттеудің әдістері мен нәтижелері

Мүмкіндігі шектеулі балалардың көпшілігінде тұлғааралық қарым-қатынас құру қиын. Осыған байланысты мұндай балаларды оқыту процесін ғана емес, сонымен қатар бос уақытты да құру маңызды. Бұл ретте сабақтан тыс іс-әрекет, біздің ойымызша, мүмкіндіктері шектеулі баланы әлеуметтендірудің және оның қоғамға кірігуінің неғұрлым басым саласы болады. Білім беру практикасы мүмкіндігі шектеулі білім алушының дені сау құрдастарымен бірлескен іс-әрекеті қарым-қатынасты кеңейтуге, қарым-қатынас саласын түзетуге, олардың әлеуметтік маңыздылық сезімін қалыптастыруға ықпал ететінін растайды [1].

Ерекше білімді қажет ететін балаларды оқытудың басым міндеттерінің бірі табысты әлеуметтену үшін жағдай жасау болып табылады. Бұл тапсырманы сыныптан тыс жұмыстар жүйесін пайдаланбай жүзеге асыру мүмкін емес. Білім алушылардың сабақтан тыс іс – әрекеті – оларды тәрбиелеу және әлеуметтендіру міндеттерін шешу мүмкін және мектеп оқушыларының барлық іс-әрекеттерін (оқудан басқа) біріктіретін ұғым [2, 8, 9, 10]. Білім беру қатынастарына қатысушылармен құрылған оқу жоспары оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылатын сабақтан тыс іс-шаралар бойынша сабақтарды ұйымдастыруға баса назар аударылған жөн. Ал, бұл шаралар инклюзивті білім беру жағдайында екі есе өзекті болып табылады. Білім алушылардың сабақтан тыс іс-әрекетін ұйымдастыру кезінде желілік өзара іс-қимыл мүмкіндіктері (мысалы, балаларға қосымша білім беру ұйымдарының, мәдениет және спорт ұйымдарының қатысуымен) пайдаланылуы мүмкін. Демалыс кезеңінде сабақтан тыс қызметті жалғастыру үшін балалардың демалысын ұйымдастыру және оларды сауықтыру, тақырыптық лагерь ауысымдары, жалпы білім беру ұйымдары мен балаларға қосымша білім беру ұйымдарының базасында құрылатын жазғы мектептер мүмкіндіктері пайдаланылуы мүмкін. Сабақтан тыс іс-әрекетте іске асырылатын міндеттер мен іс-шаралар арнайы жеке білім беру бағдарламасына енгізіледі [2].

Сабақтан тыс іс-шаралар білім алушылардың қосымша білімі болып табылмайды және тек оқу күнінің екінші жартысында ғана емес, демалыс және мереке күндерін қоса алғанда, басқа уақытта да болуы мүмкін. Мысалы, басқа қалаларға экскурсиялық сапарлар, лагерьлер, жорықтар және т. б.

Инклюзивті білім беру жүйесінде сабақтан тыс іс-шараларды ұйымдастыру білім беру бағытынан өзге, балалар үшін маңызды салаларды да дамытады. Атап айтқанда сабақтан тыс іс-әрекеттер мына бағыттар бойынша жұмысты қамтиды: рухани білім бағыты, жалпымәдениет бағыты, интеллектті дамыту бағыты, әлеуметтік бағыт, сауықтыру бағыты. Әрбір бағыт бойынша жасалатын іс-шараларға мыналар жатады.

Сабақтан тыс іс-әрекеттің рухани-адамгершілік бағыты. Сабақтан тыс қызметтің осы бағыты шеңберіндегі бағдарламалардың мазмұны ерекше білімді қажет ететін білім алушыларға құндылықтар жүйесін беруді, білім алушылардың өздері үшін өзекті мағыналық-өмірлік және адамгершілік мәселелерді айқындау тәжірибесін алуын, моральдық таңдау негізінде адамгершілік проблемаларды шешу тәжірибесін, жеке және бірлескен мағыналық туу тәжірибесін, мағыналық қалыптастыру мен мағыналық құрылыс тәжірибесін алуды қамтамасыз етеді. Бұдан басқа, бағдарламалардың мазмұны білім алушылардың өнердегі, рухани-практикалық қызметтегі (шығармашылық, адамдарға көмек көрсету, қайырымдылық, еріктілік, еріктілік және т.б.) өзіндік құндылық басымдықтарын айқындау және іске асыру тәжірибесін алу мүмкіндігін қамтамасыз етуі тиіс [3].

Сабақтан тыс іс-әрекеттің жалпы мәдени бағыты ерекше білімді қажет ететін балалардың инклюзивті білім беру жағдайында мәдени кеңістікте бағдарлау қабілеттерін қалыптастыруды (жалпыадамзаттық мәдениет, ұлттық мәдениет, отбасылық дәстүрлер, халықтық дәстүрлер және т. б.), сонымен қатар балалардың этикалық нормаларды, эстетикалық стандарттарды және т. б. игеруін қамтиды. Осы бағыттағы сабақтан тыс іс-шаралар бағдарламалары оқушылардың тұрмыстық және мәдени-демалыс саласындағы іс-әрекеттерді ұйымдастыру дағдыларын, тұлғааралық қатынастарды құру, мәдени қарым-қатынас дағдыларын дамытуды мақсат етеді. Осы бағытты іске асыру шеңберінде білім алушылардың жалпыадамзаттық мәдениет, дәстүрлер саласындағы білімдерін игеруі, ерекше білімді қажет ететін оқушылардың оларды іс жүзінде әлеуметтік қатынастар жүйесінде қолдануын қалыптастыру, сондай-ақ білім алушылардың мәдени кеңістікті игеру саласындағы қызмет тәжірибесін алуы үшін жағдай жасау маңызды [4].

Сабақтан тыс іс-әрекеттің жалпы интеллектуалдық бағыты білім алушыларда танымдық мәселелерді шешу стратегиясын таңдаумен, жағдайларды талдаумен, әртүрлі деректерді салыстырумен, ерекше білімді қажет ететін оқушылардың байқау, салыстыру, жалпылау, заңдылықтарды құру, гипотезаларды құру және тексеру қабілеттерін қалыптастырумен байланысты Зияткерлік дағдыларды қалыптастыруды қамтиды. кеңістіктік көріністер, кеңістіктік қиял, ойлау қабілеттерін қалыптастыру. Ерекше білімді қажет ететін оқушылардың танымдық белсенділігін ынталандыру да маңызды.

Жалпы зияткерлік бағыт аясында сабақтан тыс іс-шаралар бағдарламаларын логопедтер, дефектолог - мұғалімдер, психолог-мұғалімдер әзірлеуге назар аудару керек [5]. Осы мамандар жүзеге асыратын сабақтан

тыс іс-шаралар бағдарламалары түзету жұмыстарының жоспарланған нәтижелеріне, оқушылардың жеке, танымдық, реттеуші және коммуникативті әмбебап оқу әрекеттерін қалыптастырудың жоспарланған нәтижелеріне қол жеткізуге бағытталған. Интеллект дамыту бағыты бойынша инклюзивті білім беру жағдайында ата – аналарда да тарту мәселесіне ерекше көңіл аударған жөн.

Сабақтан тыс іс-әрекеттің әлеуметтік бағыты [6] ерекше білімді қажет ететін оқушылардың құрдастарымен және әртүрлі жастағы балалар ортасында қарым-қатынас дағдыларын дамытуға бағытталған. Балаларды қоршаған ортаны өзгерту процестеріне қосу, әртүрлі әлеуметтік рөлдерді тағайындау және дамыту, азаматтық, әлеуметтік ынтымақтастық құндылықтарымен таныстыру, топтық нормаларды қабылдау дағдыларын дамыту сияқты қызметтер қарастырылады. Әлеуметтік бағыт шеңберінде сабақтан тыс қызмет курстарының бағдарламасын іске асыру ерекше білімді қажет ететін оқушылардың қоғамға кірігу жағдайларын қамтамасыз етуге бағытталатын болады. Сонымен қатар, инклюзивті сыныптар арасындағы қарым – қатынас деңгейін жақсарту, осы мақсатқа сабақтан тыс іс – шаралар арқылы қол жеткізу нәтижелі жұмыстың біріне айнала алады.

Сабақтан тыс іс-әрекеттің спорттық-сауықтыру (дене шынықтыру-спорттық және сауықтыру) бағыты [7] ерекше білімді қажет ететін балаларды салауатты өмір салтының құндылықтарына баулу, олардың өз денсаулығына ұқыпты қарау себептері мен қажеттіліктерін қалыптастыруды, білім алушылардың денсаулығын сақтау және нығайту үшін жағдай жасауды, салауатты өмір салты мен бос уақыт қызметін ұйымдастыруда дене шынықтыру және спорт құралдарын пайдалану білігін қалыптастыруды қамтиды.

Сабақтан тыс іс-шаралардың тиімділігін зерттеу мақсатында инклюзивті білім беруді іске асыратын мектеп базасында зерттеу жұмысы ұйымдастырылды. Жалпы қатысушылар саны – 10 оқушы.

Зерттеудің мақсаты мен міндеттері

Зерттеудің мақсаты – ерекше білімді қажет ететін балалармен сабақтан тыс іс – шараларды ұйымдастыру тиімділігін анықтау.

Зерттеудің міндеттері:

- 1 Зерттеуге қатысушыларды іріктеу;
- 2 Зерттеу әдістерін саралау;
- 3 Зерттеу нәтижелерін шығару.

Әдіснама

«Сынып ішіндегі толеранттылық деңгейін анықтау». Барысы: сыныптағы балалардың өзара қатынастарын, диалог құру шеберлігін сырттай дербес бақылау арқылы баға беріледі.

Жоғары, 3 балл – бала сыныптағы барлық балалармен еркін қарым-қатынасқа түседі, қатарластарымен еркін байланыс орнатады, мектептегі іс-шаралар мен оқу әрекетіне белсенді қатысады.

Орташа, 2 балл – баланың қарым-қатынасқа түсу деңгейі орташа, қатарластарының барлығымен бірдей байланыс орната алмайды, диалог құруы төмен, агрессия орын алады.

Төмен, 1 балл – балада агрессия басым, қарым-қатынасқа түсе алмайды.

Нәтижелері. Алғашқы әдіс бойынша мынадай бастапқы әдістер алынды:

Кесте 1 – Әдіснама нәтижелері

«Сынып ішіндегі толеранттылық деңгейін анықтау»	Жоғары	Орташа	Төмен
Нәтижелер	1	4	5

Кестеден байқап отырғанымыздай сыныптағы балалардың тең жартысында төмен нәтиже байқалды. Аталған бағыт бойынша жұмыстар ұйымдастырылып, қайталама сынақтан өткізу көзделді. Сыныптағы оқушылармен атқарылған жұмыстар тізімі төмендегідей болды:

Кесте 2 – Сыныптан тыс іс-шаралар тізімі

№	Іс – шара атауы	Іс – шараның мақсаты
1	«Әуен және қимыл»	Әуендерге ырғақ пен қимыл арқылы билеу. Балалардың бірлігін, өзара толеранттылықты дамытуға бағытталған.
2	«М а м а н д ы қ т а р әлемі» - саяхат сабақ	Сыныптағы оқушылардың өзін – өзі анықтау деңгейін, сонымен қатар, диалогтік сөйлеу тілін дамытады.
3	Жас зерттеуші	Құбылыстар мен қызметтерді табиғи аясында зерттей отырып, балалардың танымдық саласын дамыту.

Аталған іс-шаралар сынып оқушыларымен 1 ай көлемінде өткізілді. Нәтижелерін салыстыру үшін екінші кестені ұсынамыз.

Кесте 3 – Сыныптан тыс іс-шаралар арқылы дамыту жұмысының нәтижелері

«Сынып ішіндегі толеранттылық деңгейін анықтау»	Жоғары	Орташа	Төмен
Нәтижелер	3	4	3

Кесте бойынша нәтижелерді салыстырар болсақ, сыныптағы көрсеткіштердің оң динамикасын байқаймыз. Демек, сыныптан тыс іс-шараларды ұйымдастыру арқылы балалардың әртүрлі даму саласын дамытуға болады.

Қорытынды

Мүмкіндігі шектеулі бала үшін сабақтан тыс іс-шаралар жүйесі баланың өсуі мен әлеуметтік жетістіктерінің көріністерін қамтамасыз ететін дамуы мен әлеуметтенуінің маңызды ресурсына айнала алады.

ПАЙДАЛАНҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 **Бурченкова, А. А.** Внеурочная деятельность школьников как условие гуманитарного влияния на учащихся сельской малокомплектной школы 1–9 классы : Учебник. – Смоленск : Педагогика-Пресс, 2006. – 268 с.

2 Примерные программы внеурочной деятельности. Начальное и основное образование / [В. А. Горский, А. А. Тимофеев, Д. В. Смирнов и др.]; под ред. В. А. Горского. – 4-е изд. – М. : Просвещение, 2014. – 111 с. – (Стандарты второго поколения). – ISBN 978-5-09-033558.

3 **Дик, Н. Ф.** Лучшие инновационные формы внеучебной деятельности в начальной школе / Н. Ф. Дик. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2009. – 285 с.; 21 см. – (Начальная школа). – ISBN 978-5-222-14922-5 (в пер.)

4 **Подласый, И. П.** Педагогика начальной школы : учебник для студентов педагогических училищ и колледжей, обучающихся по группе специальностей «Образование» / И. П. Подласый. – М. : ВЛАДОС, 2008. – 463 с. : ил., табл.; 21 см. (Для средних специальных учебных заведений). – ISBN 978-5-691-00533-6 (В пер.)

5 **Крившенко, Л. П., Вайндорф-Сысоева, М. Е.** Педагогика. – М. : ТК Велби, 2004. – 432 с. – ISBN 5-98032-427-5.

6 **Рсалдинова, А. К., Кемешова, А. М.** Инклюзивті білім беру жағдайында ерекше қажеттіліктері бар оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың жолдары. – Алматы : «Өрлеу» ҰБАО АҚФ ҚР ББЖҚБАРИ, 2019. – 64 б. – ISBN 978-601-341-295-5.

7 **Оспанбаева, М. П.** Инклюзивті білім беру мазмұны және әдістемесі : оқу құралы / М. П. Оспанбаева. – Алматы : Қазақ университеті, 2019. – 232 б. – ISBN 978-601-7825-53-9

8 Инклюзивті білім беру үдерісінде қатысушылардың психологиялық-педагогикалық құзыреттілігін арттыру бойынша әдістемелік ұсынымдар. Әдістемелік ұсынымдар. – Нұр-Сұлтан : Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2019. – 200 б.

9 **Романов, П. В., Ярская-Смирнова, Е. Р.** Социальный менеджмент. Учебное пособие. – Саратов : Саратовский государственный технический университет, Центр социальной политики и гендерных исследований, 2008. – 276 с. – ISBN 978-5-7433.

10 Арнайы педагогика : оқу құралы / Л. С. Заркенова, Н. Н. Омарова, Б. И. Ильясова. – Алматы : Эверо, 2017. – 180 б. – ISBN 978-601-80332-0-9.

REFERENCES

1 **Býrchenkova, A. A.** Vneýrochnaia deiatelnos shkolnikov kak ýslovie gýmanitarnogo vliania na ýchashihsá selskoi malokomplektnoi shkoly 1–9 klassy [Extracurricular activities of schoolchildren as a condition of humanitarian influence on students of rural small school grades 1–9]: Tutorial. – Smolensk : Pedagogika-Pres, 2006. – 268 p.

2 Primernye programmy vneýrochnoi deiatelnosti. Nachalnoe i osnovnoe obrazovanie / [V. A. Gorskiy, A. A. Timofeev, D. V. Smirnov i dr.]; pod red. V. A. Gorskogo. – 4-e izd. [Sample programs of extracurricular activities. Primary and basic education / [V. A. Gorsky, A. A. Timofeev, D. V. Smirnov, etc.]; edited by V. A. Gorsky. – 4th ed.]. – Moscow : Prosveshение, 2014. – 111 p. – (Standarty vtorogo pokolenia). – ISBN 978-5-09-033558.

3 **Dik, N. F.** Lýchshie innovatsionnye formy vneýchebnoi deiatelnosti v nachalnoi shkole / N. F. Dik [The best innovative forms of extracurricular activities in primary school / N. F. Dik.]. – Rostov-na-Doný : Feniks, 2009. – 285 p.; 21 sm. – (Nachalnaia shkola); ISBN 978-5-222-14922-5 (v per.)

4 **Podlasyi, I. P.** Pedagogika nachalnoi shkoly : ýchebnik dlá stýdentov pedagogicheskikh ýchilish i kolejei, obýchaiýshihsá po grýppe spetsialnostei «Obrazovanie» / I. P. Podlasyi [Pedagogy of primary school : textbook for students of pedagogical colleges and colleges studying in the group of specialties «Education» / I. P. Podlasyi.]. – Moscow : VLADOS, 2008. – 463 h. : il., tabl.; 21 sm. – (Dlá srednih spetsialnyh ýchebnyh zavedenii). – ISBN 978-5-691-00533-6 (V per.)

5 **Krivshenko, L. P., Vaindorf-Sysoeva, M. E.** Pedagogika [Krivshenko L. P., Weindorf-Sysoeva M. E. Pedagogy.]. – Moscow : TK Velbi, 2004. – 432 p. – ISBN 5-98032-427-5.

6 **Rsalidinova, A. K., Kemeshova, A. M.** Inklúzivti bilim berý jaǵdaıynda erekshe qajettilikleri bar oqýshylardyń oqý jetistikterin baǵalaıdyń joldary [Ways to evaluate educational achievements of students with special needs in the context of Inclusive Education.]. – Almaty : «Órley» UBAO AQF QR BBJQBARI, 2019. – 64 p. – ISBN 978-601-341-295-5.

7 **Ospanbaeva, M. P.** Inklúzivti bilim berý mazmuny jáne ádistemesi: oqý quraly / M. P. Ospanbaeva [Content and methodology of inclusive education: textbook / M. P. Ospanbayeva.]. – Almaty : Qazaq ýniversiteti, 2019. – 232 p. – ISBN 978-601-7825-53-9.

8 Inklúzivti bilim berý prosesinde qatysýshylardyń psihologialyq-pedagogikalıq quzyrettiligin arttırý boyınsha ádistemelik usynystar. Ádistemelik usynystar [Methodological recommendations for improving the psychological and pedagogical competence of participants in the process of inclusive education. Methodological recommendations.]. – Nur-Sultan : Y. Altynsarın atyndaǵy Ulttyq bilim akademiasy, 2019. – 200 p.

9 **Romanov, P. V., Iarskaya-Smirnova, E. R.** Sosialnyı menedjment. Ýchebnoe posobie [Romanov P. V., Yarskaya-Smirnova E. R. Social management. Study guide.]. – Saratov : Saratovskıı gosýdarstvennyı tehniçeskıı ýniversitet, Sentr sosialnoi politiki i gendernyh issledovaniı, 2008. – 276 p. – ISBN 978-5-7433.

10 Arnaıy pedagogika : oqý quraly / L. S. Zarkanova, N. N. Omarova, B. I. Ilasova [Special pedagogy : textbook / L. S. Zarkanova, N. N. Omarova, B. I. Ilyasova]. – Almaty : Evero, 2017. – 180 p. – ISBN 978-601-80332-0-9

Материал 10.12.21 баспаға түсті..

*Н. К. Амангалиева¹, С. Ж. Омирбек², А. О. Карипжанова³

^{1,2}Қазақхский национальный женский педагогический университет,
Республика Казахстан, г. Алматы;

³Торайғыров университет,
Республика Казахстан, г. Павлодар.

Материал поступил в редакцию 10.12.21.

ВСЕСТОРОННЕЕ РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ВНЕУРОЧНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В СИСТЕМЕ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Инклюзивное обучение-используется при описании учебного процесса в общеобразовательных школах детей с особыми потребностями. В основе инклюзивного обучения лежит идеология отказа от какой-либо дискриминации детей, обеспечения равного отношения ко всем людям, а также создания специальных условий для детей с особыми потребностями в обучении. Это направление способствует лучшему выживанию детей, их успехам в учебе.

Инклюзивное образование – возможности в системе образования для учащихся с особыми образовательными потребностями. Однако только организация учебной деятельности не может гарантировать всестороннее развитие ребенка. Поэтому внеклассная деятельность должна стать неотъемлемой частью содержания образования для школы.

В данной статье рассмотрено содержание воздействия на различные сферы развития учащихся, требующие особых знаний через внеклассную деятельность, достижение учащимися социального опыта, необходимого для жизни в обществе, и формирование принятой обществом системы ценностей, развитие и социализация каждого инклюзивного ученика, предложение путей создания воспитательной среды, обеспечивающей активизацию социальных, интеллектуальных интересов учащихся в свободное время. В ходе работы была рассмотрена направленность внеклассных мероприятий и проанализирована в индивидуальном порядке.

Ключевые слова: инклюзия, особый ученик, особые образовательные потребности, внеклассные мероприятия, общая культура, культурное направление, духовно-нравственное воспитание, опыт интеграции в общество, спортивно-оздоровительные мероприятия, социализация.

*N. K. Amangalieva¹, S. Zh. Omirbek², A. O. Karipzhanova³

^{1,2}Kazakh National Women's Pedagogical University,
Republic of Kazakhstan, Almaty;

³Toraighyrov University,
Republic of Kazakhstan, Almaty.

Material received on 10.12.21.

COMPREHENSIVE DEVELOPMENT OF CHILDREN THROUGH EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN THE SYSTEM OF INCLUSIVE EDUCATION

Inclusive education is used when describing the educational process in secondary schools for children with special needs. Inclusive education is based on the ideology of rejecting any discrimination against children, ensuring equal treatment for all people, as well as creating special conditions for children with special learning needs. This direction contributes to the better survival of children, their academic success.

Inclusive education-opportunities in the education system for students with special educational needs. However, only the organization of educational activities cannot guarantee the comprehensive development of the child. Therefore, extracurricular activities should become an integral part of the content of education for the school.

This article examines the content of the impact on various areas of student development that require special knowledge through extracurricular activities, the achievement by students of social experience necessary for life in society, and the formation of a system of values accepted by society, the development and socialization of each inclusive student, the proposal of ways to create an educational environment that ensures the activation of social, intellectual interests of students in their free time. In the course of the work, the focus of extracurricular activities was considered and analyzed individually.

Keywords: inclusion, special student, special educational needs, extracurricular activities, general culture, cultural direction, spiritual and moral education, experience of integration into society, sports and recreational activities, socialization.

Теруге 10.12.2021 ж. жіберілді. Басуға 29.12.2021 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

5,63 Mb RAM

Шартты баспа табағы 33,3.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректоры: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3855

Сдано в набор 10.12.2021 г. Подписано в печать 29.12.2021 г.

Электронное издание

5,63 Mb RAM

Усл.п.л. 33,3. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3855

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

pedagogic-vestnik.tou.edu.kz